

so imele prav čila in čvrsta žrebeta. K premiranji v Kranji privêdlo se je jako malo konj; tega krivo je pa le to, da v tem kraju najlepše konje noriškega plemena pokupijo trgovci.

Za časa pojatve 1880. leta je bilo po 13 žrebčarskih postajah razdeljenih 33 cesarskih žrebcev, v okraji ljubljanskem: v Selu 4, na Studenci 4, na Vrhniku 2 in v Horjulu 2; v okraji kočevskem: v Ribnici 3 in v Kočevji 2; v okraji logaškem: v Cerknici 2; v okraji postojnskem: v Postojni 2; v okraji novomeškem: v Grmi 2; v okraji kamniškem: v Trojanah 1; v krškem okraji: v Spodnji Brezovici 4, v Rakovniku 3 in v Zbureh 2 žrebca. Ti žrebci ubrejili so 1350 kobil v 2473 skokih. Računati se sme, da je polovica skokov bila plodonosna. Dalje je ubrejilo ta čas še na 20 postajah 24 cesarskih žrebcev noriškega plemena, katere so imeli zasobniki iz subvencije razstavljene, 1254 kobil.

V prihodnji številki spregovorili bomo še več o tem za domačo konjerejo jako važnem odseku.

Amerika našim poljskim pridelkom sila nevarna.

(Konec.)

Do zdaj popisane razmere amerikske pokazale so nam veliko nevarnost, da bi se gotovo naši poljski pridelki prav kmalu ob vso ceno pripravili, ako se ne postavimo v bran o pravem času in s pravim orožjem.

Vprašati se moramo tedaj, ali se nam je moč braniti samim, in drugič, s kakim orožjem?

Na prvo vprašanje odgovarjamo, da mi poljedelci sami brez druge podpore ne moremo upati še zadosti in s potrebnim vspehom se v bran postaviti; mnogo moramo in moremo sami storiti, pa v mnogih zadevah potrebujemo vladne, državne podpore.

Državna podpora je neobhodno potrebna:

1. pri znižanju vožnine in pri vsem, kar v to služi, namreč naprava novih cest, suhih in povodnih, železnice itd.;

2. pri vseh korakih, po katerih se veliko denarno zadolženje kmetovalcev ima odpraviti in prihodnje zadolženje zabraniti;

3. pri skrbi za sredstva, po katerih se imajo odškodovati po vremenskih nevihtah in živinskih boleznih povzročene škode;

4. skrb za drugo, gospodarstvu potrebno pospeševanje in varstvo, na pr. za skladanje zemljišč, varstvo polja, vinogradov in gozdov;

5. skrb za poljedelski poduk;

6. postava v brambo domačim pridelkom s tem, da se na inostranske poljske pridelke naloži primerna uvažnina ali col.

Mnogo mnogo drugega storiti ostaja še kmetovalcem samim in v zadrugah, posebno poraba vsega, kar nam vednost in nove iznajdbe ponujajo v zboljšanje in polajšanje pri kmetovanji. Gledé tega na kratko moremo priporočati izglede Amerikanov in drugih umnih in pogumnih kmetovalcev.

Da je sedanja vlada in večina državnega zbora voljna, po zgoraj navedenih sredstvih poljedelstvu pomagati, kažejo njene uže dozdej predložene ali sklenjene postave.

Da je mogoče tudi pri uvažanju vnanjih poljskih pridelkov ceni domačih pridelkov pomagati, priča statistika, katera kaže, da se je v našo državo v 4 letih od leta 1874. do 1878. vpeljalo

gozdnih pridelkov za	56.14	milijonov gold.
žita in sočivja za	196.23	„ „
pridelkov živinoreje za	211.19	„ „
trgovskih rastlin za	53.82	„ „
poljedelskih izdelkov za	63.94	„ „

skupaj za 581.62 milijonov gold.

Vpeljalo se je tedaj na leto poprek za 116.32 milijonov gold. poljskih pridelkov, od katerih se uvoznine le malo, deloma pa celó nič ni plačevalo.

Da sedanja vlada kmetijstvu tudi s sredstvom uvoznine ali cola hoče pomagati, priča ravno zdaj državnemu zboru predložena nova colna tarifa, po kateri se col zvikša od 100 kil teže, na pr.:

					v zlatu
pri frišnem mesu	od 3 gl.	— kr.	na 6 gl.	— kr.	
od vola	od 4 „	— „	na 10 „	— „	
od krave	od 1 „	50 „	na 3 „	— „	
od teleta	od — „	40 „	na 1 „	— „	
od prešiča	od 2 „	— „	na 3 „	— „	
od prešičeve masti	od 8 „	— „	na 16 „	— „	
od loja	od — „	— „	na 1 „	— „	
od kruha	od — „	— „	na 1 „	50 „	
od ječmena, ovsa,					
turšice in rži	od — „	— „	na — „	25 „	
od pšenice, soršice	od — „	— „	na — „	50 „	
ajde in prosa	od — „	— „	na — „	50 „	
od fižola, graha, leče	od — „	— „	na — „	50 „	
od moke in kaše	od — „	— „	na 1 „	50 „	
od grozdja	od — „	— „	na 5 „	— „	
od orehov, lešnikov	od 1 „	50 „	na 2 „	50 „	

To vse kaže, da se namerava tudi po tej poti poljskim pridelkom pri nas dati večje varstvo, kakor je bilo do zdaj.

Tako smemo pričakovati, da iz Amerike preteča nevarnost za naše poljedelstvo ne bo pogubna, ako mi sami in država storimo, kar uže zdaj za potrebno spoznamo.

Zivotopisne črtice.

Anton Alojzij Wolf,

knezoškof ljubljanski.

Spisal Ivan Lavrenčič.

II.

(Dalje.)

Poroča naj o rojstvu koristne naprave preblagi knez in škof sam:*)

„Uže o nastopu škofijske službe premišljeval sem resno, kako bi pridobil sebi in naslednikom dovelj dobrih duhovnih pomočnikov, ter kako bi pomagal tudi revnim, nadarjenim dečkom v šolo. Najboljše sredstvo zdelo se mi je ono, katero priporoča sv. cerkev v vesoljnem zboru tridentinskem, — zatoraj iskal sem uže davno v to svrhu pripravne hiše tu v Ljubljani, a našel sem jo še le meseca julija pretečenega leta 1845., ter ukupil jo za 22.000 gold. v srebru; ona ima dvojno nadstropje, prostoren vrt in dober vodnjak.

Da bi pa hiša po vsem zadostovala mladenišnici, pre naredil sem jo letošnje poletje in jej preskrbel pohišniške priprave za 22 dečkov, želeč, da se odpre mladenišnica z imenovanim številom rejencev uže o novem šolskem letu 1846.

*) Odlomek „Oglasa“, katerega je razposlal Anton Alojzij v nemškem jeziku 29. septembra l. 1846. duhovnikom škofije ljubljanske.

Ker bi pa vendar to poslopje, dasiravno se hrani v njem lahko 30 mladeničev z vso drugo družbino, nikakor ne zadostovalo duhovni potrebi škofije, dal sem prizidati na omenjenem praznem prostoru novo poslopje, ki je spredaj 17, na strani pa 11 sežnjev dolgo; dodelano bode drugo spomlad leta 1847. V njem stanovalo bode lahko 80—100 gojencev, za katere bodem sam preskrbel hišne priprave.

Ali pomisliti moramo, kako bodemo pridobili zadosta denarja za vsakoletne stroške in hrano mladine, ki se bode gojila v semenišči, ter drugič, kako pridobimo glavnico, da iz nje obresti vsaj nekatere gojence preživimo in tudi obstanek semenišča utrdimo za prihodnje čase.

Komú je skrbeti, da se gojenci v semenišči preživé, naznanil je sv. tridentinski zbor; sicer pa se uže tako razume, da mora zato osobito skrbeti duhovščina sé svojim višjim pastirjem. Gotovo je pa tudi, da bodo drugi svetni blagi in imoviti ljudje radi pripomogli k blagodušnemu početju, če jih bode le duhovščina podučila v dobrem namenu mladenišnice.

Da se ustanovi glavnica, podelim jaz prvi dvajset tisoč goldinarjev v srebru, ter zagotovim tako z obresti glavnice po 5% vsako leto deseterim ubogim, pa pridnim dečkom v mladenišnici stanovanje in rejo — nadja se, da stroški za slehernega učenca ne bodo presegali 100 gold. In tako pričakujem — ne silim pa nikogar, — da bodo pripomogli srčno radi tudi moji zvesti sodelavci v vinogradu Gospodovem s primérnimi svojevoljnimi doneski, ne le, da se ustanovi in pomnoži zdatno premoženje — glavnica, temuč tudi, da se preskrbé vsakdanje hišne potrebe.

Nadejam se tedaj od duhovnikov škofije svoje dvojne pomoči, in to:

1. Pripomočkov, da se ustanovi in pomnoži glavnica, to je, stanovitno premoženje. In sicer bodemo doneske, katere bodemo v to svrho prejeli, naložili na kako hišo, posestvo, zemljišče itd. in po postavah zavarovali, ali pa bodemo kupili za nje cesarskih obligacij in na semenišče tako prepisali, da se bodo porabile le obresti za razne potrebe in stroške. Takošnih doneskov pa pričakujemo le od bolj imovitih mašnikov, ki so uže dolgo časa v dušnem pastirstvu ali v kaki drugi duhovni službi, in ki so si uže kaj prihranili; zatorej ni moj namen, da bi se nabirali doneski po dekanijah, temuč vsak naj pošlje svoj donesek naravnost meni, ali pa po svojem dekanu.

2. Vsakoletnih pripomočkov za vsakdanjo hrano rejencev v semenišči. — Ker bode pa glavnica le polagoma, po blazih doneskih, ustanovah, poslednjih volilih itd. tako visoko narastla, da bode mogoče gojence le iz njenih obresti preživeti in tudi druge stroške plačati — bilo bi prav, da bi duhovniki moje škofije vsako leto posebej pripomogli gojence preživeti; in tako sprejeli bodemo lahko prihodnje leto več dečkov v semenišče, ter ne bodemo dolgo čakali, da bode glavnica visoko narastla in dajala dovelj obresti. Sè združenimi močmi dosegli bodemo veliko, in da-si posamezni le malo dadó, zrastle bode velika zaloga tako, da bodemo sprejemali v mladenišnico vedno več mladeničev.

Nadejaje se, da se veseli duhovščina moje škofije nove naprave, prosim vse duhovnike, da blagovolé dajati vsakoletnih doneskov; osobito pa prosim gospode dekane, da blagovolé nabirati doneskov pri duhovnih pastirjih svoje dekanije dvakrat v letu, meseca aprila in oktobra; ali če nočejo sami pobirati, pošljejo naj jim jih posamezni duhovniki na njihov dom, da bodo poslali potem zbrano svoto sè svojim lastnim doneskom vsako leto dvakrat, to je konec uže imenovanih mesecev v ško-

fijo. Sme pa tudi vsak dušni pastir, kakor tudi kak drug mašnik ali dobrotnik sam poslati svoj donesek ali v škofijsko pisarnico, ali pa neposredno meni.

Uverjen tedaj, da me bode duhovščina moja podpirala, odprl bodem 1. oktobra 1846. leta mladenišnico z 22 gojenci; če bodo letni doneski pripustili, sprejeli jih bodemo uže prihodnje leto več, nego letos. Naznamim tudi pri tej priliki prečestiti duhovščini, da je Nj. ces. kralj. apost. Veličanstvo naš presvitli cesar s sklepom 21. marcija tekočega leta 1846. takošno osnovo semenišča za škofijo ljubljansko milostljivo dovolil in blagovoljno potrdil.

Gojence izročim varstvu sv. Alojzija Goncaškega in sv. Frančiška Salezija. Sv. Alojzij bode naj jim izgled o njihovi mladosti, ter sv. Frančišek v stanu prihodnjem mašniškem; po sv. Alojziju imenuje naj se naprava Alojzijevišče (Collegium Aloysianum).“

Le-to poročilo o rojstvu Alojzijevišča ne potrebuje pojasnila; pristavimo naj le, da je imenoval nepozabljivi knez prvim voditeljem prekoristne naprave sedajnega prevzvišenega kneza in škofa ljubljanskega Jan. Kriz. Pogačar-ja. (Dalje prih.)

Zgodovinske stvari.

Česki kralj Karol I.

Spisal Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

Proti koncu septembra l. 1355. je sklical Karol v Prago vse stanove česke krone na zbor, na katerem se je marsikaj ukrenilo. V ta zbor je došel iz Moravske tudi mejni grof Janez in iz Šlezke mnogi knezi. Tu je bilo sprejeto nasledstvo prvorojenstva za stalno pravilo in za dom luksenburški, in meje krone česke bile so pripoznane v tistem obsegu, kakor je bil uže poprej Karol načrtal. Slavna obravnava pa se je sukala o tem, da bi zbor prejel uže gori omenjeni spisani zakonik Karolov „Majaestas Carolina“ imenovan. Obseg tega zakonika je bil dvojen: eden oddelek je ciljil na utrjenje kraljevske moči in oblasti, eden pa je podajal pravila sodnega reda. Bil je tedaj podoben zakoniku Vaclavovemu. Tudi sedaj, kakor za Vaclava II. imeli so stanovi dovoljnih razlagov, da so zavrgli predloženi zakonik. Karol jim ga ni hotel vsiliti, zato je v posebnem pismu stanovom naznanil, da je zakonik nazaj vzel; ob enem jih je zagotovil, da kraljevina česka za vse čase ohranjena in zavarovana ostane pri starodavnih svojih pravih in običajih. Nasproti temu so stanovi z veseljem sprejeli nekatere članke tega zakonika, po katerih pa pravo domače nobene škode ni trpelo. Tikali so se glavno zrušenja tako zvanih ordalij ali sodbe božje s posredkom ognja, vode in kockanja. Ta poganski običaj je proglasil nadškof Ernest za grešno skušanje Boga. Dalje je bilo zakonito priznано pravo, po katerem morejo tudi podložniki velikaše tožiti, in to je mnogo pripomoglo, da so se vredile razmere med podložniki in graščaki. Pod varstvom tega zakona so si odkupovale tudi česke občine od gospodarjev svojih pravico svobodnega imetja, kakoršno so uživale naselbine česke.

Po sklenitvi praškega zbora je cesar na Nemško odšel in je v Norimberku zboroval s knezi nemškimi, kateri so se tam bili sešli v tako obilem številu, da ljudje kaj takega še niso pomnili. V Norimberku so se obravnavale ravno tako važne zadeve za državo nemško, kakor v Pragi za kronovino česko, vzlasti da bi se položil temelj zakonu, s katerim bi se vprihodnje